

ответственности, свободы и заключения, катастрофы как смерти и как рождения, отношений с Домом и миром, иллюзии и реальности и, в конечном итоге, проблеме понимания во время вербальной и особенно невербальной коммуникации.

Ключевые слова: нарратор, свой / другой / чужой, дом, сон / реальность, понимание.

Hirnyak Maryana. The Narrative Perspective of the Other Consciousness in the Story «The Cat from the Drowned Building» by Halyna Pahutyak. The paper deals with analysis of narrative organization of the story «The Cat from the Drowned Building» by Halyna Pahutyak, in particular, the attention is paid to peculiarities of the narrative strategies change in the work. The cat represents the other consciousness, demonstrating different from usual-human (rather than naive) view of the world and revealing the essence of things in unexpected light. Sometimes voices of characters (hosts, the child, the blind persons, God) get into the cat's narration making impression of the dialogue of consciousnesses and giving possibility to juxtapose different perspectives of approaching to the same problem – the one of co-existing with Other and differentiation of Other and Alien, free choice and responsibility, freedom and imprisonment, catastrophe as death and as birth, relations with Home and world, illusion and reality and finally the problem of understanding during the verbal and especially non-verbal communication.

Key words: narrator, own / other / alien, home, dream / reality, understanding.

Стаття надійшла до редколегії
19.10.2015 р.

УДК 821.161.2.09:001.8'18''

Оксана Головій

Формування біографічного методу в українському літературознавстві ХІХ ст.

У статті виокремлено й розглянуто три основних етапи формування біографічного методу в українському літературознавстві: перший – етап зародження, представлений дослідженнями М. Максимовича та М. Костомарова; другий – етап становлення, презентований статтями П. Куліша; третій – етап утвердження, пов'язаний із входженням у літературознавчий дискурс багатоаспектних досліджень І. Франка. На початковому етапі формування біографічного методу подані в літературно-критичних працях авторські «життєписи» виконували суто інформативну функцію – представляли життєвий шлях письменника, однак не увиразнювали його «літературного портрета» – жодним чином не відстежували специфіки впливу біографії на творчість. На другому етапі дослідники літератури стали звертати увагу на зв'язок біографічних фактів із творчим доробком митця, проте лише третій період формування біографічного методу ознаменований виробленням власне наукового підходу до вивчення біографій: усвідомлено вплив біографії на змістовий (тематика, проблематика, хронотоп, герої-персонажі) та формальний (поетикально-стильові особливості) рівні твору, до обґрунтування літературознавчих теорій залучено показові факти з життя письменника, розпочато осмислення проблеми психології творчості тощо. Біографічний метод став плацдармом для виникнення психоаналітичних концепцій на початку ХХ ст.

Ключові слова: М. Максимович, М. Костомаров, П. Куліш, І. Франко, біографія, біографічний метод, методологія, психологія творчості, психоаналіз.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз досліджень цієї проблеми. Одним із показників утвердження будь-якої науки є наявність її методологічної бази, свідченням розвитку – поява нових дослідницьких методів. Перші власне літературознавчі методи розроблено й обґрунтовано в ХІХ ст. Відтоді літературознавчий методологічний «арсенал» постійно збагачувався різними змістовими та формальними підходами. Унаслідок концептуальності ідей, суголосних тій чи іншій культурно-історичній епосі, окремі методи ставали домінуючими – розбивали міжнаціональні, а то й міждисциплінарні кордони, нерідко набуваючи статусу загальнонаукового, аби в подальшому «віддати першість» своїм наступникам-опонентам та відійти на методологічну периферію, не зникаючи безслідно, а поєднуючись (нехай і в трансформованому вигляді) з іншими, більш «прогресивними» методами.

У сучасному літературознавстві склалася традиція аналізувати специфіку лише новітніх методологічних підходів, а т. зв. «класичні» залишаються «в архіві»: їхні характеристики у виданнях довідково-методологічного плану обмежуються переліком основоположників, їхніх праць та основних ідей, національна специфіка ігнорується, не береться до уваги й тяглість методів. Особливо актуальна ця проблема для пострадянського літературознавства. Так, в Україні виходять друком праці західноєвропейських та американських методологів, з'являються оглядово-методологічні видання («Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки» за редакцією М. Зубрицької, «Вступ до теорії: літературознавство і культурологія» П. Баррі, «Література. Теорія. Методологія» за редакцією Д. Уліцької, «Теорія літератури в Польщі» в упорядкуванні Б. Бакули тощо), стимулюючи вихід українського літературознавства з «методологічної кризи» часів СРСР. Однак цей процес має й зворотний бік – відкидання літературознавчих методів, вироблених у XIX ст., та уникнення проблеми національної специфіки їх становлення й розвитку. У вітчизняних методологічних працях монографічного та довідково-енциклопедичного характеру українські методологи «губляться» за гучними іменами західноєвропейських й американських основоположників літературознавчих метод, український методологічний дискурс якщо й висвітлюється, то лише фрагментарно (яскравий приклад – «Літературознавча енциклопедія» за редакцією Ю. Коваліва [4]).

Мета нашого дослідження – простеження особливостей зародження в українському літературознавстві біографічного методу (оскільки в межах однієї статті повно розкрити проблему розвитку всіх літературознавчих методів неможливо).

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. В Україні біографічний метод став формуватися разом з утвердженням літературознавства в якості самостійної наукової дисципліни. Так, у першій половині XIX ст. характеристики художніх творів супроводжували огляди життєвого шляху письменника. Наприклад, **Михайло Максимович** у статті «О стихотворениях червонорусских» охарактеризував «стихотворные брошюры» [5, с. 117] Й. Левицького, М. Устияновича та А. Могильницького й ніби між іншим подав скупі відомості з життя цих галицьких письменників. За таким самим принципом побудовано і його дослідження «Полемическое обозрение малороссийской словесности» [6]. Водночас у славнозвісній публікації «Трезвон о Квиткиной Марусе» – полемічному відгуку на панегіричні вихваляння П. Кулішем Г. Квітки-Основ'яненка – М. Максимович не приділив уваги біографії українського сентименталіста [7]. Показово, що і **Микола Костомаров**, аналізуючи творчість І. Котляревського, Т. Шевченка, Марка Вовчка, П. Гулака-Артемівського, Є. Гребінки, Г. Квітки-Основ'яненка та інших письменників у статтях, де здійснено огляд новинок української літератури («Обзор починений, писаных на малороссийском языке» [2], «“Народні оповідання” Марка Вовчка» [1]), жодних біографічних фактів із їхнього життя не подав.

Отже, у літературно-критичних працях представників органічної для першої половини XIX ст. міфологічної школи – М. Максимовича, М. Костомарова – біографії письменників або не подавалися, або висвітлювалися фрагментарно, виконуючи суто інформативну функцію – представляли письменника (здебільшого частину його життєвого шляху), однак не увиразнювали літературного портрета – жодним чином не відстежували специфіки впливу біографії на творчість. Показове в цьому плані й західноукраїнське літературознавство: написані в 1840-х рр. праці Я. Головацького «Пам'ять Маркіяну-Руслану Шашкевичу», «Іван Котляревський», «О житті і сочиненнях Грицька Основ'яненка» переконливо засвідчують, що в епоху романтизму біографія ще не була усвідомлена як шлях проникнення в змістово-ідейну царину твору.

Етапним у плані формування біографічного методу став літературно-критичний доробок фундатора української літературної критики **Пантелеймона Куліша**. По-перше, його огляди життя й творчості українських письменників вирізняються логічністю викладу, структурованістю, аргументованістю окремих тез, ґрунтовністю висновків. По-друге, саме він почав осмислювати специфіку зв'язку між життєвим шляхом письменника і його творчим доробком та визначив авторську біографію одним із концептуальних чинників художньої творчості. Показові в цьому плані статті про одного з найбільш шанованих П. Кулішем авторів – Г. Квітку-Основ'яненка. Так, у статті «Григорій Квітка й його повісті» критик зробив екскурс у минуле «словесності южноруської української» [3, с. 279], з'ясував причини появи проблеми двомовності на теренах України, звернув увагу на культурно-історичні умови в Україні часів формування авторського світогляду та подав детальний огляд життєвого шляху українського сентименталіста. При цьому П. Куліш особливу увагу звернув на його дитячі та

юнацькі роки. Власне, з особливим родинним укладом й отриманою освітою дослідник пов'язав майстерність творів Квітки, написаних українською мовою, порівняно з його значно слабшими російськомовними повістями. За П. Кулішем, українська мова, як і повага до українських звичаїв та традицій, була прищеплена Г. Квітці-Основ'яненку батьками, які, попри «панскість» і чималий достаток, «жили собі просто, по-старосвітськи, по-козачі, і наш письменник змалку чув у стецькій господі й всюди по околиці щирі українську мову, примазану тільки в случаях церемонії деякими московськими словами» [3, с. 280]. Відповідно, «знав Квітка всі звичаї народного биття так добре, як ні одному пану з новомодного дому знати не можна, тим він писав такою щирою народною мовою, наче не чув зроду іншої мови; тим він і по-московськи писав нескладно, що то був йому язик нерідний, а в московських школах Квітку не учено» [3, с. 280–281], «Не його була мова, – не дала ж вона йому й серцем до серця промовляти» [3, с. 286].

Основоположник біографічного методу Ш. О. Сент-Бев у «Літературних портретах» (стаття «Г'єр Корнель», 1828) окреслив завдання, які в процесі дослідження має виконувати літературознавець-«біограф»: «найважливіше для біографа великого письменника... – це вловити, осмислити, проаналізувати всю його особистість саме в той момент, коли більш чи менш вдалий збіг обставин – талант, виховання, навколишня дійсність – виштовхує з нього перший його шедевр. Якщо ви зуміли зрозуміти поета в цей критичний момент його життя, розв'язати вузлик, від якого відтепер протягнуться нитки до його майбуття, якщо вам вдалося відшукати, так би мовити, таємничу ланку, що з'єднує його два буття – нове, сліпучо-сяюче, чудове і те – колишнє – тьмяне, приховане від людських поглядів, яке він хотів би навіки забути – тоді ви можете сказати, що знаєте цього поета, що осягнули саму суть його, проникли з ним в царство тіней, ніби Данте з Вергілієм, і тоді ви достойні стати рівноправним і невтомним супутником на всьому його подальшому життєвому шляху, переповненому новими дивами. І тоді... вам легко наблизитися до генія великого поета – нитка, яка вказує шлях, у вас у руках, вам залишається лише йти за нею» [8, с. 49].

П. Куліш немов узяв «на озброєння» ці настанови: він приділив чимало уваги періоду тривалих пошуків Квіткою «себе», при цьому причини авторського звернення до мистецтва слова витлумачив ледве не у фрейдівському ключі. Власне, дослідник акцентував на тому, що в молоді роки Г. Квітка-Основ'яненко не міг знайти душевного спокою – терзався вибором між чернецтвом та світським життям. Перебуваючи в монастирі, він через надмірну прив'язаність до мирського світу не віддавав молитвам повною мірою; удома ж «душа його починала знов непщевати о гріхах своїх, знов одверталась од миру й жадала непрестання молитов, непрестанного пісноречія церковного, сама не знаючи, чим заспокоїти свою невідому для розуму тревогу» [3, с. 283]. Відповідно, «тісно було нашому юноші в монастиреві і не до вподоби серед мирського товариства. Ходив-нудив він сюди й туди, маявсь по світу чужостраннім гостем, которого ніхто не знає і которому ні до кого з щирою, з одкритою до дна душею обернутись, проживав дома, вертавсь у монастир, а після знов його тягло до рідної стріхи, до старого отця-матери...» [3, с. 283]. Душевний спокій Г. Квітці-Основ'яненкові принесла творчість – терзання як вияв внутрішнього деструктиву зникли, коли він почав писати: «...Квітка мало не скоротав віку, поки почувсь на своїх власних силах і дав добру ознаку свого великого дару» [3, с. 285]. Показовою є теза українського критика, яка дещо спрощено розкриває суть фрейдівської сублімації: «А була та тривога не що інше, як порив поетичного духу вилитись у красних річах, у високих розмовах з чоловічим серцем, у хвалебних піснях создателям всякої краси, котору око вбачає, серце чує і розум познає» [3, с. 283].

Дослідження П. Куліша красномовно свідчать про генетичну спорідненість між біографічним методом і психоаналізом; саме біографічний метод став основою для появи психологічної школи в кінці XIX ст. і вироблення психоаналітичного методу у XX ст.

П. Куліш зробив значний внесок у формування біографічного методу в українському літературознавстві, однак утвердження цього методу пов'язано з літературознавчою діяльністю **Івана Франка**. Безперечно, у другій половині XIX ст. – в епоху реалізму – чимало дослідників використовували біографічний метод, який органічно вписувався в матеріалістично-позитивістську парадигму (наприклад, представники культурно-історичної школи, автори перших узагальнених праць з історії української літератури – Микола Петров й Омелян Огоновський, компаративісти Олександр Котляревський, Микола Дашкевич, Михайло Драгоманов та ін.). Однак саме І. Франко, інтерпретуючи ідеї Ш. О. Сент-Бева та Г. Брандеса, окреслив суть біографічного методу (причини й передумови появи,

методологічні принципи, перспективи) та обґрунтував необхідність його використання в літературознавчих дослідженнях. Водночас теоретичні засади, на яких І. Франко будував своє розуміння біографічного методу в літературознавстві, утілилися в його історико-літературних і літературно-критичних працях: учений «на практиці» показав, наскільки важлива біографія письменника для розуміння його творчості – не лише ідейно-змістової, а й формальної сторін твору.

Значна частина праць І. Франка – це поширені в XIX ст. «життєписи» письменників. Франко-дослідник інтенсивно заповнював літературознавчу лауну, пов'язану з відсутністю інформації про долі багатьох представників давнього письменства та нової літературної епохи (статті «Еміль Золя. Життєпис», «Тарас Шевченко», «Леся Українка», «Іван Тобілевич Карпенко-Карий», «Осип Юрій Федькович», «Анатоль Патрикійович Свидницький», «Іван Тургенєв»). Водночас більшість його праць – цілісні «літературно-критичні портрети», у яких біографічні факти пов'язувалися зі специфікою творчості того чи іншого автора. Промовисті навіть назви окремих досліджень життя й творчості українських та зарубіжних письменників різних культурних епох: «Іван Вишенський, його час і письменська діяльність», «Іван Вишенський і його твори», «Про життя і твори Вергілія», «Еміль Золя і його твори», «Еміль Золя, його життя і писання», «Гергард Гауптман, його життя і твори», «Життя і твори Альфонса Доде, його остання повість» тощо. І в «життєписах», і в «літературно-критичних портретах» І. Франко подавав ґрунтовні огляди життя або окремих життєвих етапів того чи іншого письменника. Достовірність наданої інформації підтверджено пізнішими зарубіжними та вітчизняними дослідженнями.

Специфіка простеження І. Франком зв'язку біографічних фактів із творчістю письменника має кілька аспектів. По-перше, він, продовжуючи починання П. Куліша, цікавився пов'язаною з біографізмом проблемою психологічних витоків творчості. Своєрідним підсумком авторських спостережень у цій царині став трактат «Із секретів поетичної творчості», у якому обґрунтовано теорію художнього образу як результату прориву «нижчої» свідомості в прошарки «вищої» (з проекцією на творчість Т. Шевченка). Унаочнюючи свою концепцію, І. Франко в багатьох дослідженнях заглиблювався у внутрішній світ письменників, витягуючи психологічно-світоглядні характеристики й накладаючи їх на художні тексти. Крім того, він простежував зв'язок між авторським світоглядом, біографічними фактами та творчістю. Так, у статті «Еміль Золя і його твори» І. Франко, здійснивши ґрунтовний аналіз життєвого й творчого шляхів фундатора натуралізму, зробив висновок про органічність зв'язку між письменницьким світоглядом, життєвими перипетіями та творчістю: «...Золя – “робітник”, як сам себе назвав він у своїй короткій автобіографії. Працьовитість, унормоване життя і величезна здатність обсервації виробили його незвичайний талант і поставили його на чолі нової, так званої натуральної школи французьких романістів» [9, т. 26, с. 96–97]. Показове й акцентування І. Франка на тому, що «взятися за таку копітку і складну працю (написання двадцятитомної серії романів «Ругон-Маккари» – О. Г.) могла тільки людина такого сміливого і ексцентричного характеру як Золя» [9, т. 26, с. 99]. Дослідження такого плану стали плацдармом для психоаналізу в літературознавстві XX ст.

По-друге, простеження зв'язку біографічних фактів зі специфікою творчості того чи іншого письменника не лише забезпечувало І. Франкові глибину його літературознавчих праць і виведення літературознавства на якісно новий методологічний рівень, а й давало змогу обґрунтовувати нові літературознавчі теорії. Скажімо, у статті «Еміль Золя, його життя і писання» український класик, відштовхуючись від біографії Е. Золя, диференціював реалізм та натуралізм як самостійні художні явища. При цьому дослідник довів вичерпаність художніх явищ, ґрунтованих на філософії позитивізму – власне натуралізму й реалізму (т. зв. «соціального» реалізму; не випадково є Франкова характеристика Е. Золя як «соціолога»). Водночас І. Франко окреслив суть і перспективи реалізму «а la Достоевський» – новітнього реалізму з активно виявленим суб'єктивно-ідеалістичним началом.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, у XIX ст. виокремлюються три періоди формування біографічного методу: початковий – етап зародження (М. Максимович, М. Костомаров); другий – етап становлення (П. Куліш); третій – етап утвердження (І. Франко). На етапі зародження біографічного методу подані в літературно-критичних працях авторські «життєписи» виконували суто інформативну функцію – розкривали основні аспекти письменницького життя, однак не виразнювали авторського «літературного портрета» – жодним чином не відстежували специфіки впливу біографії на творчість. На другому етапі дослідники літератури почали звертати увагу на

зв'язок біографічних фактів із творчим доробком митця, проте лише третій період формування біографічного методу ознаменований виробленням власне наукового підходу до вивчення біографій. Грунтуючись на матеріалістично-позитивістських засадах, життєписи другої половини XIX ст. відзначаються точністю, достовірністю та повнотою викладу. Водночас вони окреслюють і «психологічний портрет» митця – подають характеристики авторських світоглядних домінант, які перебувають у безпосередньому зв'язку з художньою тканиною. Власне, в епоху реалізму усвідомлено як вплив письменницької біографії на змістовий (тематика, проблематика, хронотоп, герої-персонажі) й формальний (поетикально-стильові особливості) рівні твору, так і зв'язок між світоглядом письменника та його ідіостилем, чим виведено проблему психології творчості на якісно новий рівень і закладено основу для формування психологічної школи і психоаналізу в літературознавстві. Крім того, показові факти з життя письменника залучено до обґрунтування літературознавчих теорій і концепцій.

Джерела та література

1. Костомаров М. «Народні оповідання» Марка Вовчка / М. Костомаров // Історія української літературної критики та літературознавства : хрестоматія : у 3 кн. – Кн. 1 / за ред. П. М. Федченка. – К. : Либідь, 1996. – С. 231–234.
2. Костомаров М. Обзор починений, писанных на малороссийском языке / М. Костомаров // Історія української літературної критики та літературознавства : хрестоматія : у 3 кн. – Кн. 1 / за ред. П. М. Федченка. – К. : Либідь, 1996. – С. 194–210.
3. Куліш П. Григорій Квітка й його повісті / П. Куліш // Історія української літературної критики та літературознавства : хрестоматія : у 3 кн. – Кн. 1 / за ред. П. М. Федченка. – К. : Либідь, 1996. – С. 278–294.
4. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / автор-укладач Ю. І. Ковалів. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – (Серія «Енциклопедія ерудита»).
5. Максимович М. О стихотворениях червонорусских / М. Максимович // Історія української літературної критики та літературознавства : хрестоматія : у 3 кн. – Кн. 1 / за ред. П. М. Федченка. – К. : Либідь, 1996. – С. 115–120.
6. Максимович М. Polemическое обозрение малороссийской словесности / М. Максимович // Історія української літературної критики та літературознавства : хрестоматія : у 3 кн. – Кн. 1 / за ред. П. М. Федченка. – К. : Либідь, 1996. – С. 121–124.
7. Максимович М. Трезвон о Квиткиной Марусе / М. Максимович // Історія української літературної критики та літературознавства : хрестоматія : у 3 кн. – Кн. 1 / за ред. П. М. Федченка. – К. : Либідь, 1996. – С. 124–131.
8. Сент-Бев Ш. Пьер Корнель / Ш. Сент-Бев // Сент-Бев Ш. Литературные портреты. Критические очерки : пер. с фр. – М. : Худож. лит., 1970. – С. 48–66.
9. Франко І. Зібрання творів : у 50 т. / Іван Франко. – К. : Наук. думка, 1976–1986.

Головий Оксана. **Формирование биографического метода в украинском литературоведении XIX в.** В статье выделяются и рассматриваются три основных этапа формирования биографического метода в украинском литературоведении: первый – этап зарождения, представлен исследованиями М. Максимовича и Н. Костомарова; второй – этап становления, представлен статьями П. Кулиша; третий – этап утверждения, связан со вхождением в литературоведческий дискурс многоаспектных исследований И. Франко. На начальном этапе формирования биографического метода предоставленные в литературно-критических работах авторские «жизнеописания» исполняли только информативную функцию – раскрывали жизненный путь писателя, но игнорировали его «литературный портрет» – никаким образом не отслеживали специфику влияния биографии на творчество. На втором этапе исследователи литературы начали обращать внимание на связь биографических фактов с творческим наследием автора, однако только третий период формирования биографического метода ознаменован выработыванием собственно научного подхода к изучению биографий: было осознано влияние биографии на содержательный (тематика, проблематика, хронотоп, герои-персонажи) и формальный (поэтикально-стилевые особенности) уровни произведения, задействованы показательные факты с жизни писателя для обоснования литературоведческих теорий, начато осмысление проблемы психологии творчества и т. п. Биографический метод стал плацдармом для появления психоаналитических концепций в начале XX века.

Ключевые слова: М. Максимович, Н. Костомаров, П. Кулиш, И. Франко, биография, биографический метод, методология, психология творчества, психоанализ.

Goloviy Oksana. The Formation of the Biographical Method in the Study of Ukrainian Literature in the XIXth Century. The article points out and deals with the three main stages of the formation of the biographical method in the study of Ukrainian literature: the first one is the stage of initiation represented by the studies of M. Maksymovych and M. Kostomarov; the second one is the stage of formation represented by the articles of P. Kulish; the third one is the stage of consolidation connected with the introduction of the multifold studies of I. Franko in the literary discourse. In the initial stage of the formation of the biographical method the authors' «biographies» performed just an informative function in the literary and critical works. They represented the life of the writer but they didn't show his «literary portrait» and the peculiarity of the influence of biography upon the works. In the second stage the researchers of literature began to pay attention to the connection of biographical facts and works of the artist. However, just the third stage of the formation of the biographical method is connected with the producing of the scientific approach to the study of biographies. The influence of biography upon the contents (subjects, problems, chronotope, characters) and formal (poetical and style peculiarities) parts of the work was realized. The significant facts of the writer's life were used while explaining the literary theories and the comprehension of the problem of the psychology of the works began. The biographical method became the base for the rise of psychoanalytical conceptions at the beginning of the XXth century.

Key words: M. Maksymovych, M. Kostomarov, P. Kulish, I. Franko, biography, biographical method, methodology, psychology of works, psychoanalysis.

Стаття надійшла до редколегії
07.09.2015 р.

УДК 801.655:821.161.2«16»

Микола Гуцуляк

«Євхаристиріон, або Вдячність...» Софронія Почаського у віршознавчому зрізі

Здійснено віршознавчий аналіз пам'ятки початку 30-х років XVII ст. – панегіричної поеми «Євхаристиріон, або Вдячність...», редактором і вірогідним автором якої був Софроній Почаський. Увагу зосереджено на ритміці силабічних версів, їх наголошуваності та особливостях цезури й рими.

Ключові слова: силабіка, склад, наголос, цезура, ритм, ритмічна форма, рима.

Постановка наукової проблеми та її значення. В українському літературознавстві немає праці з віршознавчим аналізом панегірика «Євхаристиріон, або Вдячність ясне превелебнѣйшому в Христѣ его милости господину отцу кир Петру Могилѣ...», укладеного навесні 1632 р. сподвижником Петра Могили, на той час викладачем риторики Лаврської школи, а пізніше – ректором Києво-Могилянської колегії Софронієм Почаським. Дослідники звертали увагу переважно на зміст пам'ятки – на мотиви, проблематику, образність тощо, залишаючи осторонь її формальний аспект.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Ще в кінці XIX ст. історик російської православної церкви С. Голубев указував, що цей твір «служує красномовним доказом того, що той зовнішній блиск схоластичної науки, ті риторичні фрази й “хитромовство”, які були притаманні західноєвропейським, особливо єзуїтським колегіям, одразу ж пустили глибокі коріння в могилянській гімназії»¹ [4, с. 449–450]. У додатках до першого випуску праці «История Киевской духовной академии» (1886) учений уперше опублікував текст пам'ятки, після чого вона стала доступною широкій громадськості [3]. Дещо пізніше Хв. Тітов надрукував текст твору у «Матеріялах для історії книжної справи на Україні в XVI – XVIII вв.» [11].

За радянських часів твір С. Почаського майже не вивчали. Відновлення інтересу припадає вже на 90-ті роки XX ст. Суттєвим зрушенням стала стаття Н. Пилип'юк, надрукована 1992 року в «Записках НТШ» [10]. Дослідниця зосередила увагу на змісті пам'ятки, розглянула її в руслі пане-

© Гуцуляк М., 2015

¹ Переклад із російської тут і надалі – мій (М. Г.).